

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова приймальної комісії
Волинського національного
університету імені Лесі Українки

«12» травня 2022 р.

Анатолій ЦЬОСЬ

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ІСПИТУ
ДЛЯ ВСТУПНИКІВ НА ОСНОВІ ЗДОБУТОГО СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР»,
«МАГІСТР», ОКР «СПЕЦІАЛІСТ»
ДЛЯ ВСТУПУ НА НАВЧАННЯ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ ДРУГОГО
(МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 292 «МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ»
(освітня програма – «Міжнародні економічні відносини»)

ЛУЦЬК – 2022

Пояснювальна записка

Програма фахового іспиту на здобуття рівня вищої освіти ступеня «магістр» зі спеціальності «Міжнародні економічні відносини» (за освітньо-професійною програмою «Міжнародні економічні відносини») для вступників має на меті виявити знання, уміння і навички студентів з ряду загальноосвітніх та спеціальних дисциплін, вивчення яких передбачене навчальним планом.

Програма фахового іспиту передбачає перевірку набуття особою компетентностей та результатів навчання, що визначені стандартом вищої освіти зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Вступник повинен знати: понятійно-термінологічний апарат, сутність основних форм міжнародних економічних відносин і як вони співвідносяться одна з одною, які існують потенційні переваги для країни від її участі у багатосторонньому регулюванні світогосподарських зв'язків; ендогенні та екзогенні механізми регулювання міжнародної торгівлі та міжнародного руху факторів виробництва.

Вступник повинен вміти: аналізувати найважливіші проблеми і тенденції розвитку світового господарства, пов'язаних із відносинами його головних суб'єктів: держав, фірм, міжнародних організацій; засвоїти основні типи зовнішньоекономічної політики держав та основні інструменти регулювання світової торгівлі, вміти робити висновки щодо їх переваг та недоліків; на базі отриманих знань вміти робити власні висновки щодо ефективності світової системи регулювання міжнародних економічних відносин; вміти збирати, узагальнювати інформацію, яка характеризує основні сфери зовнішньоекономічної політики.

До програми вступного іспиту включено ряд дисциплін, зокрема: «Теорія міжнародних економічних відносин», «Історія міжнародних економічних відносин», «Регулювання міжнародних економічних відносин», «Економіка та зовнішньоекономічні зв'язки України» та «Міжнародні фінанси».

Інформаційний обсяг дисциплін

Теорія міжнародних економічних відносин

Суть, форми та еволюція сучасних міжнародних економічних відносин. Міжнародний поділ праці: поняття, типи, форма, структура, динаміка.

Теорія абсолютних переваг А. Сміта та порівняльних переваг Д. Рікардо у міжнародній торгівлі. Забезпеченість факторами виробництва у неокласичній теорії міжнародної торгівлі. Факторонасиченість і фактороінтенсивність. Теорема Гекшера-Оліна. Теорема вирівнювання цін на фактори виробництва Хекшера – Оліна-Самуельсона. Парадокс Леонтьєва у міжнародній торгівлі та його вирішення.

Особливості взаємного попиту і теорія загальної рівноваги у міжнародній торгівлі. Теорія специфічних факторів виробництва у міжнародній торгівлі. Теореми Столпера-Самуельсона і Рибчинського. «Голландська хвороба» і «злиденне зростання» у світовому господарстві.

Стандартна (базова) модель міжнародної торгівлі. Виграш від обміну та спеціалізації у міжнародній торгівлі. Торгівля між малою та великою країною. Торгівля на основі відмінностей у потребах (уподобаннях) споживачів за однакових виробничих можливостей. Теорія внутрішньогалузевої міжнародної торгівлі. Модель ефекту масштабу у міжнародній торгівлі. Модель недосконалої конкуренції П. Кругмана у міжнародній торгівлі. Гравітаційна модель міжнародної торгівлі. Інструменти аналізу міжнародної торгівлі: умови торгівлі, еластичність експорту та імпорту, ефекти доходу і заміщення, типи економічного росту.

Світовий ринок послуг: суть, тенденції розвитку. Ефекти транспортних витрат на міжнародну торгівлю. Виробнича та інформаційна інфраструктура сучасних МЕН.

Теорії та моделі міжнародної економічної інтеграції. Функції і цінові ефекти імпортного мита. Суспільні витрати на митний тариф. Зміна напрямків торгівлі у теорії митного союзу та її наслідки. Ефект розширення торгівлі у теорії митного союзу та його наслідки. Загальна рівновага тарифних ефектів у відкритій економіці (графічна модель).

Теоретичні основи прямого та портфельного інвестування в системі міжнародних економічних відносин. Головні форми та ефекти міжнародного руху капіталу, його наслідки для країн-експортерів та приймаючих країн.

Теоретичні основи міжнародної трудової міграції. Економічні ефекти міжнародної міграції робочої сили. Сучасні міжнародні міграційні системи та їх особливості.

Міжнародна валютно-фінансова система та її основні елементи. Теорії валютного курсу. Платіжний баланс та валютний курс: механізм взаємозв'язку і взаємодії. Умова Маршала-Лернера, J-крива.

Міжнародні науково-технічні зв'язки та їх форми. Вплив технічного прогресу на міжнародну торгівлю (модель Д. Хікса). Модель технологічного

розриву М. Познера і життєвого циклу товару Р. Вернона. Парадигма економічної глобалізації у теорії МЕВ.

Історія міжнародних економічних відносин

Обмін і торгівля у давніх цивілізаціях та часи античності. Міжнародні господарські зв'язки Середньовіччя. Міжнародні економічні відносини в епоху індустріалізації. Міжнародні економічні відносини між Першою та Другою світовими війнами. Особливості міжнародної торгівлі після Другої світової війни. План Маршалла. Ціни та умови торгівлі. Міжнародна валютна система після Другої світової війни. Причини і наслідки міжнародних валютних криз. Створення Ямайської валютної системи. Міжнародний рух факторів виробництва після Другої світової війни. Загальна характеристика міжнародних економічних відносин сучасної епохи. Характерні риси міжнародної торгівлі на рубежі XX-XXI століть. Характерні риси міжнародних інвестицій та міграції робочої сили на рубежі XX-XXI століть.

Регулювання міжнародних економічних відносин

Об'єктивна необхідність регулювання МЕВ. Об'єкти та суб'єкти регулювання. Основні принципи, інструменти та методи регулювання МЕВ. Рівні механізму регулювання. Ендогенна та екзогенна система регулювання МЕВ. Сутність, цілі, чинники та механізм здійснення зовнішньоекономічної політики держави. Структура сучасної системи регулювання міжнародних економічних відносин. Фірми як регулятори МЕВ. Основні форми міжфірмового регулювання міжнародних ринків. Поняття глобальної фірми.

Поняття та функції митного тарифу і мита. Основні види мита. Рівень ставок мита. Номінальний та реальний рівень протекціонізму. Поняття тарифної квоти. Сутність і види нетарифного регулювання. Кількісні методи нетарифного регулювання. Фінансові методи регулювання торгівлі. Приховані методи регулювання міжнародної торгівлі.

Основні принципи і правила СОТ, її функції у лібералізації і контролі світової торгівлі. Механізм торгових конференцій СОТ. Основні раунди переговорів. Механізм огляду торгової політики і практики країн – членів СОТ. Основні цілі та особливості формування міжнародних товарних асоціацій. Механізм функціонування міжнародних товарних угод. Основні міжнародні організації з торгівлі окремими товарами. Міжнародні торгові угоди.

Поняття «обмежувальна ділова практика» у світовому господарстві. Основні види обмежувальної ділової практики. Форми протидії обмежувальній діловій практиці в міжнародних економічних відносинах. Особливості механізму регулювання міжнародної торгівлі послугами. Національні рівні регулювання ринку послуг. Роль Генеральної угоди з торгівлі послугами (ГАТС) у регулюванні міжнародної торгівлі послугами. Діяльність ЮНКТАД, ОЕСР щодо лібералізації ринку послуг. Діяльність галузевих організацій в регулюванні ринку послуг.

Сутність механізму регулювання міжнародного руху капіталу. Основні суб'єкти регулювання. Ендогенні та екзогенні механізми регулювання руху капіталу. Основні тенденції розвитку механізму регулювання міжнародного руху капіталу на сучасному етапі. Стан інвестиційного клімату в країнах світу. Системи оцінки привабливості національних економік для іноземних інвесторів. Угоди про взаємний захист та заохочення інвестицій. Угоди про запобігання подвійного оподаткування. Принципи вільного руху капіталів у ЄС, інвестиційні договори регіональних утворень.

МВФ про глобалізацію. Показники глобалізації. Документи ООН про регулювання міжнародного руху капіталу. Світовий банк, ОЕСР і СОТ у регулюванні світового інвестиційного процесу.

Механізм ринкового регулювання міжнародного руху робочої сили. Економічні ефекти міграції. Фактори модифікації ринкового механізму регулювання міжнародної міграції. Державне регулювання міжнародної міграції. Регулювання міжнародної міграції на глобальному рівні. Регулювання міжнародної міграції в регіональних інтеграційних об'єднаннях.

Економічний зміст та види прав інтелектуальної власності. Особливості інтелектуальної власності. Основні механізми захисту прав інтелектуальної власності. Угода СОТ про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності, її зміст і структура. Сфери регулювання економічних відносин на різних етапах інтеграції. Сучасні тенденції формування та розвитку регіональних інтеграційних угруповань. Регулювання економічної діяльності у межах Європейського Союзу. Регулювання інтеграційних процесів у АТЕС, МЕРКОСУР, КАРІКОМ.

Економіка та зовнішньоекономічні зв'язки України

Структура національної економіки України, зміни в ринкових умовах. Здобуття Україною статусу країни з ринковою економікою. Конкурентні переваги економіки України. Паливно-енергетичний комплекс України, проблеми енергозбереження та енергетичної безпеки України. Спеціалізація, сучасний стан і перспективи розвитку металургійного комплексу України. Оборонно-промисловий комплекс України на внутрішньому та зовнішньому ринках. Харчова промисловість України як галузь внутрішнього і експортного значення. Ринкове реформування сільськогосподарських підприємств України. Науково-технічний потенціал України. Наукові досягнення України, основні наукові школи. Інноваційний розвиток України. Проблеми розвитку техніки і технологій. Залучення в економіку України національних та іноземних інвестицій. Інвестиційна політика держави. Галуzeвий та регіональний розподіл іноземних інвестицій в економіку України. Шляхи поліпшення інвестиційного клімату. Значення соціальної сфери (сфери послуг) в ринковій економіці України. Сучасні фактори впливу на розвиток зовнішньої торгівлі України та РФ. Структура експорту і імпорту України. Основні вектори зовнішньоекономічної політики України. Пріоритетність європейського вектора. Місце СНД в зовнішніх зв'язках України. Специфіка нинішнього етапу українсько-російських економічних відносин. Секторальні проблеми

українсько-російського економічного протистояння. Співробітництво України з Європейським Союзом. Співробітництво України з країнами Америки. Співробітництво України з країнами Азії та Африки.

Міжнародні фінанси

Суть, чинники, становлення і структура світових фінансів. Глобалізація світового фінансового середовища. Світова валютна система. Валютний курс. Світові фінансові центри. Загальна характеристика елементів світового фінансового ринку. Міжнародний валютний ринок. Валютні операції на валютних ринках. Міжнародний кредитний ринок. Міжнародний ринок цінних паперів. Особливості функціонування євrorинку. Міжнародна банківська справа. ТНК в світовому фінансовому середовищі. Ринок міжнародних портфельних інвестицій. Валютні відносини та платіжний баланс. Міжнародні розрахунки. Регулювання міжнародних валютно-фінансових відносин. Заборгованість у системі міжнародних фінансів. Особливості міжнародного оподаткування. Офшорні центри в системі міжнародного оподаткування. Офшорні центри і відмивання «брудних» грошей. Сутність міжнародного фінансового менеджменту. Загальні напрями міжнародного фінансового менеджменту. Фінансові ризики на міжнародних ринках. Проблеми і перспективи інтеграції України у світове фінансове середовище.

Питання для фахового вступного випробовування

1. Світове господарство як система. Ринкова структура міжнародної економічної системи.
2. Теорія абсолютних переваг А. Сміта.
3. Суть і структура транснаціональної корпорації (ТНК).
4. Сутність та форми сучасних міжнародних економічних відносин.
5. Закон порівняльних переваг. Розвиток теорії міжнародної торгівлі у концепції порівняльних переваг Д. Рікардо.
6. Базові положення і суть міжнародної економічної інтеграції.
7. Суть, динаміка і структура міжнародного поділу праці.
8. Методи та інструментарій теоретичного аналізу МЕВ.
9. Регіональні торговельні угоди та їх роль у сучасному світовому господарстві.
10. Міжнародна кооперація праці та інтернаціоналізація виробництва.
11. Світове господарство як система. Ринкова структура міжнародної економічної системи.
12. Суть економічної глобалізації.
13. Глобальна економіка і відкритість національних товарних ринків. Глобальний дискурс як методологічна основа МЕВ.
14. Суть та форми сучасних міжнародних економічних відносин.
15. Глобальні проблеми сучасних міжнародних економічних відносин.
16. Суть, динаміка і структура міжнародного поділу праці.

17. Західноєвропейська економічна інтеграція та її еволюція.
18. Світова фінансова криза: суть, причини виникнення і поширення.
19. Суперечності світового господарства та механізм їх розв'язання.
20. Показники та проблеми участі України у міжнародній торгівлі товарами.
21. Міжнародна інвестиційна позиція України: сучасні тенденції.
22. Міжнародна кооперація праці та інтернаціоналізація виробництва.
23. Структура та сучасні тенденції розвитку міжнародної торгівлі послугами.
24. Послуга як об'єкт міжнародної торгівлі. Класифікація та види послуг.
25. Теорії міжнародної міграції робочої сили.
26. Суть і структура транснаціональної корпорації (ТНК).
27. Етапи економічної інтеграції та їх характеристика.
28. Основні риси сучасної інтернаціоналізації виробництва.
29. Поняття та роль міжнародної передачі технології у міжнародних економічних відносинах.
30. Суть поняття «транскордонне співробітництво». Роль транскордонного співробітництва в інтеграційних процесах.

Література:

1. Дахно І.І., Бовтрук Ю.А. Міжнародна економіка: Навч.посіб. – К.: МАУП, 2002. – 216 с.
2. Економіка знань: виклики глобалізації та Україна / Під ред. А. С. Гальчинського та інших. - К., 2004. - 262 с.
3. Економіка розвитку: Підручник / О. М. Царалко, П. О. Бат та інші. - Суми: Унів. кн., 2004. - 590 с.
4. Зовнішньоекономічна діяльність [Текст] : навч. посіб. для студ. вузів / І.І. Дахно, В.В. Кобрицький, В.М. Куценко и др.; Ред. І.І. Дахно. - К. : Центр навч. літератури, 2006. - 360 с. .
5. Киреев А. Международная экономика. – М.: 1998. – Ч. I-II.
6. Кругман П., Обстфельд Д. Международная экономика. Теория и политика. - М.: Эконом. ф-т МГУ, ЮНИТИ, 1997. - 799 с.
7. Лановик Б.Д. Економічна історія України і світу: Підручник. – К.: Вікар, 2006. – 496 с.
8. Международные валютно-кредитные и финансовые отношения/ Под ред. Л.И.Красавиной. М.: 2002.
9. Международные экономические отношения: Учебное пособие для студентов вузов/ Под ред. Л.Е.Стровского. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 456 с.
10. Мировое хозяйство и международные экономические отношения [Текст] : учебное пособие / А. П. Голиков [и др.]. ; ред. А. П. Голиков ; М-во образования и науки Украины, Харьк. нац. ун-т им. В.Н. Каразина, ТНУ им. В.И. Вернадского . - Симферополь : Сонат, 2003. - 431 с.

11. Міжнародна економіка [Текст] : навч. посіб. / О.Я. Кравчук, Т.В. Божидарнік, Л.В. Савош ; М-во освіти і науки України, Луц. нац. техн. ун-т. - Луцьк : Волин. обл. друк., 2010. - 420 с.
12. Міжнародні економічні відносини : навчальний посібник / І. В. Амеліна, Т. Л. Попова, С. В. Владимиров. - Київ : Центр учбової літератури, 2018. - 255 с.
13. Міжнародні економічні відносини [Текст] : навч. посіб. / В. В. Козик, Л. А. Панкова, Н. Б. Даниленко. - 8-ме вид., переробл. і допов. - К. : Знання, 2011. - 470 с.
14. Міжнародні економічні відносини [Текст] : навч. посіб. / В. В. Козик, Л. А. Панкова, Н. Б. Даниленко. - 8-ме вид., переробл. і допов. - К. : Знання, 2011. - 470 с.
15. Міжнародні економічні відносини [Текст] : навч. посіб. для вищ. навч. закл. / Наталія Іванівна Патики, Олена Віталіївна Мартинюк, Діана Григорівна Кучеренко ; Ін-т підгот. кадрів держ. служби зайнятості України). - К. : Центр учб. літ., 2013. - 557 с..
16. Міжнародні економічні відносини [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Романчиков, І. О. Романенко. - К. : Центр учбової літератури, 2008. - 256 с.
17. Міжнародні економічні відносини [Текст] : підручник / Л.М. Горбач, О.В. Плотніков. - К. : Кондор, 2009. - 266 с.
18. Міжнародні економічні відносини [Текст] : підручник для студ. вищих навч. закл. / І. М. Школа [и др.] ; Чернівецький торговельно-економічний ін-т Київського національного торговельно-економічного ун-ту. - Вид. 2., переробл. і доп. - Чернівці : Книги-XXI, 2007. - 544 с.
19. Міжнародні економічні відносини [Текст] : підручник / [А. П. Голіков та ін.] ; за ред. проф. А. П. Голікова, проф. О. А. Довгаль ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. - Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. - 463 с. :
20. Міжнародні економічні відносини: Система регулювання міжнародних економічних відносин. Підручник/ А.С.Філіпенко та ін. – К.: “Либідь”, 1994.
21. Міжнародні економічні відносини: аналіз стану, реалії і проблеми [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [Г. А. Семенов, А. Г. Семенов, В. В. Томарева, Л. О. Жилінська] ; Класич. приват. ун-т. - 3-тє вид., переробл. і допов. - Запоріжжя : Класич. приват. ун-т, 2010. - 214 с.
22. Міжнародні економічні відносини: практикум [Текст] : навч. посіб. для студ. екон. напрямів та спец. вищ. навч. закл. / [О. І. Шнирков та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. І. Шниркова. - Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2013. - 183 с.
23. Міжнародні стратегії економічного розвитку [Текст] : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Л. С. Козак, О. В. Федорук ; Нац. трансп. ун-т. - Київ : НТУ, 2016. - 210 с.
24. Міжнародні стратегії економічного розвитку [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Ю. Г. Козак [та ін.] ; ред. Ю. Г. Козак [та ін.]. - К. : Центр учбової літератури, 2009. - 355 с.
25. Міжнародні стратегії економічного розвитку [Текст] : навчальний посібник / А. О. Задоя [та ін.] ; ред. А. О. Задоя. - К. : Знання, 2007. - 332 с.
26. Міжнародні фінанси (за модульною системою навчання) [Текст] : теоретично-практичний посібник / В. П. Шило [та ін.]. - 2-е вид. - К. : Кондор, 2010. - 346 с..
27. Румянцев А.П., Коваленко Ю.О. Міжнародна торгівля послугами: навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 112 с.

28. Рут Ф.Р., Філіпенко А. Міжнародна торгівля та інвестиції. – К.: Основи, 1998.
29. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства [Текст] : навч. посібник / І. О. Піддубний, А. І. Піддубна ; Харківський національний економічний ун-т. - Х. : ВД "Інжек", 2006. - 270 с.
30. Філіпенко А.С. Міжнародні економічні відносини: історія: Підручник. – К.: Либідь, 2006. – 392 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Порядок оцінювання: конкурсний бал вступника для здобуття ступеня магістра оцінюється за шкалою від 100 до 200 балів. Вступне випробування проводиться у письмовій формі за тестовими технологіями. У ході вступного випробування вступник розв'язує 20 завдань.

Результати виконання завдань дозволяють виявити рівень підготовки вступника:

1 рівень (високий): 200-180 балів виставляється вступникам, які в повному обсязі виконали завдання (тестові завдання), продемонстрували обізнаність з усіма поняттями, фактами, термінами; адекватно оперують ними при розв'язанні завдань; виявили творчу самостійність, здатність аналізувати факти, які стосуються наукових проблем. Усі завдання (тестові завдання) розв'язані (виконані) правильно, без помилок.

2 рівень (середній): 179–160 балів виставляється за умови достатньо повного виконання завдань (тестових завдань). Розв'язання завдань має бути правильним, логічно обґрунтованим, демонструвати творчо-пізнавальні уміння та знання теоретичного матеріалу. Разом з тим, у роботі може бути допущено декілька несуттєвих помилок.

3 рівень (достатній): 159–140 балів виставляється за знання, які продемонстровані в неповному обсязі. Вони, зазвичай, носять фрагментарний характер. Теоретичні та фактичні знання відтворюються репродуктивно, без глибокого осмислення, аналізу, порівняння, узагальнення. Відчувається, що вступник недостатньо обізнаний з матеріалом джерел із навчальної дисципліни та не може критично оцінити наукові факти, явища, ідеї.

4 рівень (низький): 139 – 100 балів виставляється за неправильну або поверхневу відповідь, яка свідчить про неусвідомленість і нерозуміння поставленого завдання. Літературу з навчальної дисципліни вступник не знає, її понятійно-категоріальним апаратом не володіє. Відповідь засвідчує вкрай низький рівень володіння програмним матеріалом.

Відповідальний секретар
приймальної комісії

Олег ДИКИЙ